

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

161 - WINE AND SEDER NIGHT

PART 2 - GRAPE JUICE AND WINE

OU ISRAEL CENTER - WINTER 2020

A] WHO MUST DRINK WINE AT SEDER?

1. אמר רב אדא בר אהבה: נשים חייבות בקדוש היום דבר תורה. אמאי? מצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות! אמר אביי: מדרבנן. אמר ליה רבא: והא דבר תורה קאמר! ועוד, כל מצות עשה נחייבניהו מדרבנן! אלא אמר רבא: אמר קרא 'זכור' ו'שמור' - כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה. והני נשי, הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה

ברכות כ:

Women are fully obligated in kiddush on Shabbat on a Torah level. Even though it is a positive time-bound mitzva, since women are fully obligated in all the prohibitions of Shabbat (shamor), they are included in the positive mitzvot (zachor).

The full Torah obligation of women raises a number of interesting halachic questions:

- If a man davened ma'ariv, and possibly fulfilled his Torah obligation of kiddush, can he then make kiddush for a woman?
- Whether women who have made Shehechyanu on candles can answer Amen to the Shehechyanu in kiddush.

2. ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בארבעה כוסות הללו, שאף הן היו באותו הנס

פסחים קח.

Women are also obligated in all 4 cups on Seder night since they were 'included in the miracle'.

3. שאף הן היו באותו הנס. דלמחר צמס' סוטה (יא) צשכר נשים לדקניות שהיו צאותו הדור נגאלו. וכן גבי מקרא מגילה אמר הכי משום דעל ידי אסתר הוה. וכן גבי חנוכה צמס' שבת (כג) לשון מוריניו הלוי

רשב"ם שם

The Rashbam understands that the miracles came about specifically in the merit of women.

4. היו באותו הנס - פי' רש"ם שעל ידם נגאלו, וכן צמגילה ע"י אסתר וצחנוכה ע"י יהודית. וקשה! ד'אף' משמע שאין עיקר. ועוד דצירושלמי גרים ש'אף הן היו צאותו ספק', משמע צאותה סכנה דלשמיד לחרוג ולאצד. והא דאמרינן דפטורות מסוכה אף על גב דאף הן היו צאותו הנס כי צמכות כושצמי החס צעשה דאורייתא. אצל צארצעה כוסות דרצנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו צאותו הכס

תוספות פסחים קח:

Tosafot understand that the inclusion of women in the Rabbinic obligations of 4 cups, Megilla and Chanukah candles is because they were included in the danger and saved by the miracle.

B] WHICH WINE IS KOSHER FOR KIDDUSH?

5. אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: אין אומרים קידוש היום אלא על היין הראוי לינסך על גבי המזבח. למעוטי מאי? אילימא למעוטי יין מגתו, והא תאני ר' חייא: יין מגתו לא יביא, ואם הביא - כשר. וכיון דאם הביא כשר, אגן אפילו לכתחלה נמי! דאמר רבא: סוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום! ... ואלא למעוטי יין כושיל¹, בורק², היליסטון³, של מרתף, של צמוקים. והא תנא: בכולן לא יביא, ואם הביא - כשר! ואלא למעוטי יין קוסס⁴, מזוג, מגולה, ושל שמרים, ושריחו רע, דתנא: בכולן לא יביא, ואם הביא - פסול. ... בעא מיניה רב כהנא חמוה דרב משרשיא מרבא: חמר חווריין, מהו? אמר ליה: (משלי כג:א) אל-תרא יין כי יתאדם

בבא בתרא צז.

1. Black wine.
2. White wine.
3. Sweet wine.
4. Wine turning to vinegar.

6. אל תרא יין - לשחותו. כי יתאדם - שמשכר יותר מדאי אלמא יין אדום קודם לנסכים דשכר כתיב דכו.

רשב"ם שם

The Gemara rules that wine for kiddush must be a wine that would be halachically acceptable to pour on the mizbeach for the Nesachim. Based on the conclusion of the Gemara (according to the Rashbam), this would appear to INCLUDE grape juice, but EXCLUDE white wine. Nevertheless, the impact of the verse from Mishlei is far from clear!

7. אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח. לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור אפילו כטיפת החרדל בחבית גדולה אין מקדשין עליו. כך אנו מורין בכל המערב. ויש מי שמתיר לקדש עליו ואומר לא נאמר היין הראוי לנסך על גבי המזבח אלא להוציא יין שריחו רע או מגולה או מבושל שאין מקדשין על אחד מהן. א"א ... וכן מפורש בירושלמי (פסחים י"א) שמקדשין ציין קונדיטון⁵.

רמב"ם הלכות שבת פרק כט הלכה יד

The Rambam rules that wine for kiddush must indeed be that which is suitable for the mizbeach, but he does NOT mention a problem with white wine. Rather the issue (in practical terms for us) is with mevushal wine, and perhaps also with sweet wine.

8. ב: יין מגתו מקדשין עליו. וסוחט אדם אשכול של ענבים ואומר עליו קידוש היום. ....
ד: מקדשין על יין לבן. והרמב"ן פוסלו לקידוש אפי' בדיעבד. אבל מבדילין עליו, ומנהג העולם כסברא ראשונה. ....
ח: מקדשין על יין מבושל ועל יין שיש בו דבש. וי"א שאין מקדשין עליהם. הגה: והמנהג לקדש עליו אפילו יש לו יין אחר רק שאינו טוב כמו המבושל או שיש בו דבש.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעב

The ruling of the Shulchan Aruch is that (i) grape juice is acceptable; (ii) white wine is acceptable, although there are opinions which reject it entirely; (iii) mevushal wine is a machloket, and the Ashkenazi custom is to permit it.

9. (ה) יין מגתו - ומ"מ מלוח מן המוצר ציין ישן והיינו כשכר עבר עליו מ' יום:
(ו) על יין לבן וכו' - ולכו"ע מלוח לכתחלה לחזר אחר יין אדום אלא דאם אין לו אדום או שאינו משוכח ס"ל לדעה זו דמותר לכתחלה לקדש על לבן;
(יט) על יין מבושל וכו' - ס"ל דע"י כל זה אין משתנה היין לגריעותא. והי"א ס"ל דמשתנה לגריעותא ואפילו צפכ"ג אין מצרכין עליהם אלא שהכל:

משנה ברורה סימן רעב

The Mishna Berura rules (i) wine is better than grape juice; (ii) red wine is preferable to white, but white is acceptable if superior; (iii) mevushal wine is only acceptable if it tastes good. If not, it may not even be borei peri hagafen, but shehakol!

C] GRAPE JUICE DILEMMAS

C1] IS OUR GRAPE JUICE REALLY 'HAGAFEN'?

10. משנה. כיצד מברכין על הפירות? על פירות האילן הוא אומר: בורא פרי העץ חוץ מן היין, שעל היין הוא אומר: בורא פרי הגפן .....

ברכות לה.

The Mishna rules that wine gets a special beracha - 'borei peri hagafen'.

11. חוץ מן היין וכו'. מאי שנא יין? .... (תהלים קד:טו) ויין ישלח לבב-אגוש [להצהיל פנים משמן] וְלִחְם לִבְב־אֶגוֹשׁ יִסְעֵד. נהמא הוא דסעיד, חמרא לא סעיד: אלא: חמרא אית ביה תרתי - סעיד ומשמח. נהמא - מסעיד סעיד, שמוחי לא משמח. אי הכי נברך עליה שלש ברכות! לא קבעי אינשי סעודתייהו עלויה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: אי קבע עלויה סעודתיה מאי? אמר ליה: לכשיבא אליהו ויאמר אי הויה קביעותא, השתא מיהא בטלה דעתו אצל כל אדם.

ברכות לה.

The Gemara explains that wine both satisfies and also makes a person happy, which elevates its beracha. The Gemara even suggests that one might have to bensch bircat hamazon on after a solid wine-drinking session.

5. Spiced wine.

12. ברכת שלש אינה פוטרת מעין שלש. שאם אכל דייסא אין ברכת המזון פוטרתו. אבל ביין ברכת ג' פוטרתו. שאם בירך על היין ברכת המזון במקום על הגפן, יצא

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רח סעיף ז

Remarkably, this transfers into the halacha lema'aseh. If a person ate a large amount of cooked (as opposed to baked⁶) mezonot eg porridge or pasta, and then said bircat hamazon in error, the beracha would not be valid and they would have to say 'al hamichya'. But if a person drank wine and then, by mistake, said bircat hamazon, this would be valid!

- On this basis, it is easy to see why grape juice is a VERY poor substitute for wine. It neither makes one happy, nor satisfied!
- Nevertheless, as we saw above, the Gemara rules that a person can squeeze fresh grapes (before Shabbat) and then make kiddush on the grape juice.

13. נראה דאפשר שלענין ברכה וכן לענין נסכים טעמא דיין מגתו כשר בדיעבד הוא רק מפני שהוא ראוי להיות שר שמשמח ומשכר .... שגם לענין ברכה יתכן שהוא רק מפני שראוי להיות שר. ולכן נראה דאף שמיץ ענבים מבושל או מפוסטר אפשר דתו לא חיזי לתסוס ולהיות ממש יין, מ"מ כיון דמיד כשנסחט כבר חל עליו שם יין לענין קידוש וברכה וגם כשר בדיעבד אפי' לנסכים. לכן שפיר נשאר בברכת הגפן שהיה עליו קודם, כיון שגם עכשיו הוא טוב לשתיה. .... משא"כ במשוחזר שמוסיפים ארבע מדות מים אשר מעולם לא היה עליהם שם יין, נראה דאף שהתמצית עצמו אף על גב דכמו שהוא לא חיזי לשתיה וגם אינו ראוי לתסוס ולהיות יין טוב אפי"ה מסתבר דלא פקע ממנו שם יין, אבל מהיכ"ת נימא שגם על הד' מדות מים יכול לחול שם יין בגלל זה שטעמם שוה לטעם של מיץ ענבים רגיל אשר גם הוא עצמו אינו חשוב. ומה שמברכין עליו בפה"ג הוא רק מפני שנשאר בחשיבותו שהיתה לו קודם מיד לאחר הסחיטה, שהיה אז חשוב בגלל זה דאפשר אח"כ להיות יין.

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן ד

Rav Shlomo Zalman Auerbach raised the question of the beracha on grape juice. Some poskim⁷ rule that the only reason grape juice is kosher (bedieved) for the nesachim is that it will eventually ferment and turn into wine. However, once one pasteurizes it (or adds sulphites), thereby preventing it from turning into wine, it is no longer classified as 'yayin'. This would be also true for the beracha, and thus pasteurized grape juice would be 'shehakol'! Rav Shlomo Zalman rejects this suggestion and rules that the beracha on grape juice remains 'hagafen' since it had that 'shem' when first squeezed. Nevertheless, reconstituted grape juice, which is made from concentrate and added water, will not be 'hagafen'.⁸

14. שמרי יין מברך עליהם בורא פרי הגפן. נתן בהם מים, אם נתן שלשה מדות מים ומצא ארבעה, הוה ליה כיון מזוג ומברך בורא פרי הגפן. אם מצא פחות, אף על פי שיש בו טעם יין, קיוהא בעלמא הוא ואינו מברך אלא שהכל. והיינו ביינות שלהם שהיו חזקים, אבל יינות שלנו שאינן חזקים כל כך, אפילו רמא תלתא ואתא ארבעה אינו מברך עליו בפה"ג. ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום. כגב: ובלבד שלא יחא כיון אחד מששה צמים, כי אז ודאי צטל

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רד סעיף ה

The Shulchan Aruch rules that diluted wine may become shehakol, depending on the ratio of wine to water. The Rema, and Ashkenazim, are prepared to make 'hagefen' as long as there is 16% pure wine. The Mechaber, and Sefardim, are stricter, and will only make 'hagafen' if the pure wine is in the majority.⁹

- Actually, most wines today are NOT diluted¹⁰ with water.
- Diluting grape juice is more problematic and most poskim rules that it becomes shehakol, even if it retains the taste of grape juice. Some poskim rule that if it has the regular taste it will still be 'hagafen'.
- Mixtures¹¹ of grape juice and wine remain 'hagafen'¹².
- Star K permit the following dilution options:

- 1/3 wine	2/3 grape juice	
- 1/3 wine	1/3 grape juice	1/3 water
- 1/3 wine	2/3 water	
- Rav Heinemann from Star K requires the wine/grape juice mix to have at least 4% alcohol content, unless health reasons require otherwise.

6. Which would be *pat* and thus if a person ate sufficient amount, they would have to bentch.

7. Including Rav Eliashiv.

8. This is the position of many poskim, including the sefer Vezot Haberacha.

9. See Kaf Hachaim 204:32 who rules that even if the pure wine is in the majority, a diluted wine could still be shehakol since our wines are weaker today. If the water is the majority, it will certainly be shehakol for Sefardim.

10. For more on what goes into our wines today see <https://www.nytimes.com/2013/06/05/dining/the-big-question-whats-in-wine.html>

11. At least up to 1 part wine to 3 parts grape juice.

12. For a detailed analysis of the contemporary poskim on the questions of diluting wine and grape juice see the Dirshu Mishna Berura 272:6 (n11).

C2] CAN OUR GRAPE JUICE BE USED FOR KIDDUSH?

15. מקדשין על יין מבושל ועל יין שיש בו דבש. וי"א שאין מקדשין עליהם. הגה: והמנהג לקדש עליו אפילו יש לו יין אחר רק שאינו טוב כמו המבושל או שיש בו דבש.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעב סעיף ח

As we saw above, making kiddush on cooked wine is only permitted if it is higher quality than the other wine available.

16. (כג) שאינו טוב וכו' - דאם הם שוין יש לחוש לדעת היש אומרים שמחמירין בזה שלא לקדש

משנה ברורה סימן רעב ס"ק כג

The Mishna Berura rules that EVEN if the non-mevushal alternative is of equal quality, it should be used, since cooked wines are a halachic concern.

- According to this, mevushal wine or grape juice, should not be used if there is a better quality non-mevushal wine.
- Nevertheless, almost all poskim¹³ permit grape juice for kiddush and are not concerned for the view of the Rambam.
- Using non-mevushal wine also raises potential issues if there are non-Jewish¹⁴ people at the table¹⁵.

D] THE FOUR CUPS - SPECIAL CONSIDERATIONS**D1] RED OR WHITE WINE¹⁶**

17. מיתבי: ארבעה כוסות הללו ... רבי יהודה אומר: צריך שיהא בו טעם ומראה יין ... אמר רבא: מאי טעמא דרבי יהודה - דכתיב (משלי כג:לא) אַל־תִּירָא יַיִן כִּי יתְאַדָּם

פסחים קח:

The Gemara in Pesachim appears to express a preference for red wine over white for the 4 cups.

18. מצוה לחזור אחר יין אדום. (אם אין כלבן משוּבַח ממונו) (טור).

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעב סעיף יא

The Shulchan Aruch rules that there is a special mitzva to use red wine on Seder night. The Rema adds that white wine may be used if it is superior.

19. (ט) אחר יין אדום. דכתיב אַל־תִּירָא יַיִן כִּי יתְאַדָּם. ... והקפיד הטור כאן בד' כוסות בזה ולא בקידוש צ"ב ע"כ, דיש עוד רמז לאדום זכר לדם שהי' פרעה שחט בני ישראל. והאידנא נמנעו מליקח יין אדום מפני עלילות שקרים צע"ה:

ט"ז אורח חיים סימן תעב ס"ק ט

The Taz explains that the red wine on Seder night has an extra resonance to the memory of the blood which was spilt by Paro. But he adds that, given the blood libels¹⁷ so prevalent at Pesach, the practice in his time was to use white wine. Most people tend to use red wine today, and most Sefardi poskim require it.

- Red wine at seder is also symbolic¹⁸ of blood in other ways:
  - the blood of brit mila and korban Pesach.
  - the plague of blood
  - the blood of the Egyptians, which we pour from the cup
  - the blood on the door posts of the homes
  - a remez to the future redemption¹⁹

13. Including: R. Zvi Pesach Frank, R. Shlomo Zalman Auerbach, R. Moshe Feinstein, R. Elias, R. Soloveitchik, R. Ovadia Yosef.

14. As for non-observant Jews, see <http://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2019/03/Wine-and-Non-Observant-Jews.pdf> and <http://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2019/03/Wine-and-Non-Observant-Jews.mp3>

15. There is no halachic problem with inviting non-Jews to a Shabbat meal. However, the Shulchan Aruch prohibits inviting a non-Jew to any Yom Tov meal (not just Seder), in case one cooks specifically for them on Yom Tov (which would be a Torah prohibition). This creates complications with non-Jews in the process of conversion, in addition to non-Jewish friends or family. There are ways to structure a Yom Tov meal to enable a non-Jews to attend and a posek should be consulted.

16. In the absence of any wine or grape juice, a person would be permitted to substitute a chamar medina - an important alterative local drink. This would include tea, coffee and pure fruit juice. I once advised a student in rural India for Pesach to use 4 cups of guava juice for Seder.

17. The blood libels were rife in 12C Europe and resulted in the massacre of Jews in England, France and Spain. They resurfaced in 17C Poland in the time of the Taz; two of his sons were killed in a program. An infamous blood libel took place in Damascus in 1840, prompting the intervention of Moses Montefiore. Blood libels continued in Eastern Europe into the 20C and still continue today in parts of the Arab world. As recently as 2010, Jenny Tonge, a senior spokeswoman in a mainstream political party in the UK called for Israel to prove that its medical teams in Haiti (saving thousands of lives after the 2010 earthquake) were not killing locals to harvest their organs!

18. The connection of red wine and blood is obviously strongest in the Eucharist, where Christians regard the wine as symbolically representing, or actually becoming, blood! For links and discrepancies between the ritual of the Last Supper and, lehavdil, of the Pesach Seder, see https://en.wikipedia.org/wiki/Origin_of_the_Eucharist#Passover_Seder and <https://www.biblicalarchaeology.org/daily/people-cultures-in-the-bible/jesus-historical-jesus/was-jesus-last-supper-a-seder/>

19. See Yeshayahu 63:1-2

20. (נו) מותר - וכן מותר ליתן יין אדום בתוך יין לבן ואף על פי שמתאדם. [ואפילו אם מכיין לכתחלה לעשות מראה צהמאכל או צהמשקה ג"כ מסתברא דאין להחמיר כן נראה מהפמ"ג. ולפי מה שכתב צנ"א נכון למועז מזה]. ....

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף יט

The Mishna Berura brings a machloket as to whether it is permitted to put red wine into white on Shabbat/Chag in order to color it red²⁰. Pouring a glass of white wine into a little red wine will certainly be permitted.

D2] GRAPE JUICE OR WINE - DERECH CHERUT

- It is important to note that, up to the last 75 years or so, there was NO possibility of grape juice on Pesach. Grapes are harvested in late summer and, without preservatives, pasteurization or freezing, the juice ferments and goes sour within days.
- Raisin juice would however have been available.

21. ארבעה כוסות הללו .... שתאן חי, יצא. אמר רבא: ידי יין יצא, ידי חירות לא יצא

פסחים קח:

The Gemara rules that one who drank very sweet²¹ undiluted wine for the 4 cups DID fulfill the obligation to drink wine, but DID NOT fulfil the obligation to drink as a free person.

22. ידי חירות לא יצא. כלומר אין זו מלכוד שלימה שאין חשיבות אלא ציין מזוג. וכני מילי ציינות שלכן דדרו על חד תלת מיא אצל יינות שלנו לא צעי מזיגה

רשב"ם שם

The Rashbam rules that their wine was not normally drinkable without dilution. Since undiluted wine is not 'chashuv', to drink it would not fulfil the mitzva of drinking 'derech cherut'²².

D3] POSKIM OPPOSED TO GRAPE JUICE FOR THE 4 CUPS²³

- R. Moshe Feinstein²⁴ was against the use of grape juice for 4 cups (although permitted it if required for health reasons). He argued that it was not 'chashuv' and therefore not 'derech cherut'. One of his arguments is the following Yerushalmi.

23. דר' יונה שתי ארבעתי כסיי דלילי פיסחא וחזק רישיה עד עצרתא. ורבי יודא בי ר' אילעאי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא וחזק רישיה עד חגא

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ח הלכה א

The Yerushalmi speaks of various Amoraim who drank wine at Seder, even though it gave them headaches until Shavuot or even Succot! Rav Moshe argued that, if grape juice had been an option, they would have chosen to drink that! Clearly, wine was required.²⁵

- R. Tzvi Pesach Frank²⁶ also objected to using grape juice at Seder since it does not fulfil the mitzva of Simchat Yom Tov²⁷.

20. Although the halacha is generally that there is no halachic concern of coloring on Shabbat with foods (eg when making a cup of coffee), this may only be when one's intention is to make the food, and the coloring is incidental. However, where the primary intention is to color, this may be prohibited.

21. Many people mistakenly think that the wine in the time of Chazal was much STRONGER than our wine today. Actually, it was probably much SWEETER. This was because the fermentation process would stop very quickly due to heat and transportation of the wine. Wine begins its fermentation process very high in sugar and this sugar gradually turns to alcohol. Today, red wine fermentation is kept between 70 and 85 °F (20-30 °C) and white wine fermentation between 45 and 60 °F (7-16 °C). Fermentation is also an exothermic reaction, which creates extra heat that can halt the fermentation process. Since their wine was likely unfermented, it was extremely sweet (requiring dilution to be drinkable) and very low alcohol. Note that Rambam writes (Hilchot Evel 13:8) that, although it is good for the aveilim to drink wine, they should not become drunk. He therefore rules that they should not drink more than 10 CUPS of wine each - 3 before the meal, 3 during and 4 after. Clearly, this is not applicable to today's wines with around 15% alcohol content.

22. In the ancient world, drinking undiluted wine was considered highly uncivilized. Homer mentions a ratio of 20 to 1 - twenty parts water to one part wine!! To Greeks, ratios of just 1 to 1 was called "strong wine." Drinking wine unmixed, on the other hand, was looked upon as a "Scythian" or barbarian custom.

23. For more analysis on the positions of contemporary poskim see R. Chaim Jachter's article, *Grape Juice for the Arba Kosot* at <https://www.koltorah.org/halachah/grape-juice-for-the-arba-kosot-by-rabbi-howard-jachter>

24. Cited by R. Dovid Feinstein in Hagadot Kol Dodi 3:8, pp16-17

25. Rav David Willig related (in a shiur delivered at Yeshiva University in 1979) that when this argument was presented to Rav Soloveitchik, the Rav responded that obviously grape juice was not available at Pesach to the rabbis mentioned in the Jerusalem Talmud. However, even though it is true that fresh grape juice would not have been available, raisin juice WOULD have been available and thus could have been an option. For more information, see <https://rabbikaganoff.com/raisin-juice-and-wine/>

26. Mikrei Kodosh Pesach 2:35.

27. I once read in the name of the Netziv that drinking alcoholic wine at Seder is also a means of fulfilling the mitzva to regard oneself as if leaving Egypt. The effect of a little alcohol is helpful to release the imagination and enhance the spirituality (no pun intended) of the evening! I was unable to find the source, but believe it could be the Netziv's commentary on the Haggada, Imrei Shefer.

24. שתאן בבת אחת. רב אמר: ידי יין - יצא, ידי ארבעה כוסות - לא יצא.

פסחים קח:

The Gemara rules that if one drank all four cups together one is yotzei the mitzvah of drinking wine, just not the mitzva of 4 separate cups.

25. ידי יין יצא - פי' ידי שמחת יום טוב. דס"ד הואיל ותיקנו ד' כוסות לא נפיק מידי שמחת יום טוב אלא אם כן ילא ידי ארבעה כוסות.

תוספות פסחים קח:

Tosafot explain that the purpose of drinking wine is to fulfill the mitzva of simchat Yom Tov, which can be done even without 4 separate cups. Clearly, the wine must be something which brings simcha.

26. ... ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין

משנה מסכת תענית פרק ד משנה ז

The Mishna rules that one may not eat meat or drink wine on Erev Tisha B'Av.

27. לא יאכל בשר ולא ישתה יין. תנא: אבל אוכל הוא בשר מליח, ושותה יין מגתו

תענית ל.

The Gemara clarifies that one MAY drink grape juice!

- R. Tzvi Pesach concludes that grape juice obviously does NOT bring simcha, or it would not be permitted on Erev Tisha B'Av!

28. יין מגתו - חדש ומתוק, ואינו טוב כיון ישן, ומשגשג ומזיק.

רש"י תענית ל.

However, Rashi understands that freshly squeezed grape juice is permitted on Erev Tisha B'Av since it causes stomach ache! Our grape juice is pleasant to drink and would NOT be permitted,

- R. Tzvi Pesach concludes that grape juice obviously does NOT bring simcha, or it would not be permitted on Erev Tisha B'Av!
- Poskim who specifically drank wine and not grape juice also include: Rav Isser Zalman Meltzer, Rav Yaakov Kaminetsky, and the Steipler.²⁸

D4] POSKIM WHO PERMIT GRAPE JUICE FOR THE 4 CUPS

- Rav Soloveitchik²⁹ permitted grape juice for the 4 cups.

29. ארבעה כוסות האלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתיה עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השותה.

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק הלכה ט

The Rambam rules that the dilution of the wine was to achieve a pleasant drinking experience, which is measured subjectively based on personal preference. On that basis, if a person prefers grape juice, (and certainly if wine will make it difficult for them to perform the other mitzvot of the night) grape juice is acceptable.

- Many poskim used grape juice for the 4 Cups, including: The Chazon Ish³⁰, The Tchebiner Rov, the Brisker Rav. Rav Shlomo Zalman Auerbach³¹ used grape juice with a little wine mixed in.
- Rav Soloveitchik used grape juice for the last three cups. However, he used wine for the first cup, following the opinion of the Rambam that cooked wine is unacceptable for Kiddush.

28. Haggada Arzei HaLevanon.

29. Nefesh HaRav p 185.

30. See Shu't Teshuvot Vehanhagot 2:243.

31. Kol HaTorah 40, Nissan 5756.

D5] PEOPLE HARMED BY WINE/GRAPE JUICE

30. הגה: י"א דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאין בו סכנה ... וכל חולה שמאכילין לו איסור לריכוס שתהא הרפואה ידועה או על פי מומחה. ואין מתירין שום דבר איסור לחולה אם יוכל לעשות הרפואה בהיתר כמו באיסור אף על פי שצריך לשהות קצת קודם שימלא בהיתר מאחר שאין סכנה בדבר

שולחן ערוך יורה דעה סימן קנה סעיף ג

Rabbinic mitzvot are usually set aside in the face of illness - as long as there is no alternative and a doctor has given a professional opinion.

- How much discomfort must a person accept in order to fulfil the mitzva of 4 cups?
- Given that it is a Rabbinic mitzva, presumably a person would be exempt if drinking made them a choleh she'ein bo sakana - a sick person who's life is not in danger.

31. אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה: מורה ורזי! אמר לה: הימנותא בידא דההיא איתתא, אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא, וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת (רש"י - וקושר אני לדעי פדחתי משום מיחוש ראשי מפני ד' כוסות ששתיתי שאני חושש מהן מפסח עד עלרת)

נדרים מט:

The Bavli records that Rabbi Yehuda suffered bad headaches from the 4 cups until Shavuot. Apparently, notwithstanding the discomfort, he ruled that one was still obligated to drink wine!

32. מי שאינו שותה יין מפני שמזיקו, או שונאו, צריך לדחוק עצמו ולשתות לקיים מצות ארבע כוסות.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעב סעיף י

This is ruled in the Shulchan Aruch. A person who is harmed by or dislikes drinking wine³² must nevertheless push themselves at Seder night!

33. מי שאינו שותה יין מפני ששונאו או מזיקו מ"מ מחוייב לדחוק עצמו לקיים מצות ד' כוסות בין לבד כשהוא חולה ומצינו בתנאים ואמוראים שהיה היין קשה להם מאד ומ"מ נדחקו לקיים מצוה זו דד' כוסות

ערוך השולחן אורח חיים סימן תעב

The Aruch Hashulchan exempts a someone who is (or will become) actually sick from the mitzva of 4 cups.

34. (לה) מפני שמזיקו - ר"ל שמנטער צשתייתו וכואב צראשו מזה. ואין בכלל זה כשיפול למשכב [נב] מזה: [שער הליון] [נב] כן נראה לי פשוט, דאין זה דרך חירות]

משנה ברורה סימן תעב ס"ק לה

The Mishna Berura clarifies that one does NOT have to become bedridden as a result of the wine, as this would not be considered 'derech cherut'.

- It seems from the Mishna Berura that the mitzva of 4 cups may be SO important, that the regular exemption of sickness for a Rabbinic mitzva would not apply! The actual exemption is 'derech cherut'!